

B O G A N M E L D E L S E R

Oskar Morgenstern: On the Accuracy of Economic Observations. Princeton University Press 1950. 101 sider: \$ 2,00.

Problemerne omkring de målefejl, som knytter sig til økonomiske data, er i vidt omfang negligerede. I moderne økonomisk forskning har man således koncentreret undersøgelse over afvigelser mellem teoriens (modellens) resultater og virkeligheden omkring det synspunkt, at det er teoriens karakter af et forenklet billede, som giver anledning til disse afvigelser. Det er åbenbart, at selv med en (praktisk utænkelig) »fuldstændig dækkende model« ville der kunne vise sig ganske væsentlige forskelle mellem teori og virkelighed — netop p.g. af de målefejl, som er hæftet på økonomiske iagttagelser.

Dette er temaet i Morgenstern's lille bog, som i 1. del behandler problemet ganske abstrakt — dog med små sideblikke til de særlige problemer, som erkendelsen af målefejl rejser for input-output-analyser. (Undersøgelsen er iøvrigt udført for den amerikanske flåde. Det vil vides, at meget store summer anvendes i USA's genoprustning til generel research, herunder input-output).

Bogens 2. del illustrerer målefejlene med konkrete undersøgelser over f. eks. udenrigshandelens, nationalregnskabets og landbrugets statistik. Det er blevet indvendt — og med rette — at en række af de i dette afsnit fremhævede målefejl slet ikke kan kaldes »målefejl«, idet f. eks. afvigelser mellem et lands angivelse af eksporten og importlandets opgivelser i mange af de af Morgenstern nævnte tilfælde kan henføres til forskelle i definitionen — og det er jo noget andet. Som illustration netop til »målefejl« bliver således væsentlige af-

snit af 2. del uden mening. Man kan også med Colin Clark (*Econometrica*, Jan. 1952, p. 106) nævne, at »Morgenstern contends that numbers in employment in the United States can only be known with a precision of about six percent. Does this mean that, in some year for which unemployment was estimated at ten percent of the labour force, there may in fact have been a situation of virtually full employment without our knowing it?«.

Hvorom alting er, så er synspunktet, som det kommer frem i bogens 1. del, værdifuldt og burde læses af alle økonomer, så sandt som ingen jo undgår at få disse målefejl tæt ind på livet. At argumentationen ofte vil forekomme yderst banal for danske økonomer skyldes vel bl. a. både Westergaards og Nybølles bestandige advarsler mod letsindig omgang med tal. Hvad der er blevet tabt ved, at moderne »matematisk statistik« så forholdsvis sent er kommet til Danmark, er måske i nogen grad vundet ved den almindeligt kritiske indstilling overfor tal, som disse lærere gav videre. Det ubehagelige er, at der til dato er meget små muligheder alene for at skønne over fejlenes størrelsesorden. Og på dette punkt giver Morgensterns bog ikke noget stort bidrag.

Det er vel næsten at forvente, at en bog om målefejl let får slagside og om ikke overvurderer fejlene, så dog måske vil være tilbøjelig til at kassere tal, alene fordi de er behæftet med fejl. Det fortjener — i fuld er-(og god-)kendelse af Morgenstern's argumenter — at nævnes, at i en konkret situation vil selv store fejl ikke udelukke, at økonomiske data nyttiggøres — om blot konklusionerne drages med den fornødne forsigtighed. Det er jo ingenlunde sikkert,

B O G A N M E L D E L S E R

Oskar Morgenstern: On the Accuracy of Economic Observations. Princeton University Press 1950. 101 sider: \$ 2,00.

Problemerne omkring de målefejl, som knytter sig til økonomiske data, er i vidt omfang negligerede. I moderne økonomisk forskning har man således koncentreret undersøgelse over afvigelser mellem teoriens (modellens) resultater og virkeligheden omkring det synspunkt, at det er teoriens karakter af et forenklet billede, som giver anledning til disse afvigelser. Det er åbenbart, at selv med en (praktisk utænkelig) »fuldstændig dækkende model« ville der kunne vise sig ganske væsentlige forskelle mellem teori og virkelighed — netop p.g. af de målefejl, som er hæftet på økonomiske iagttagelser.

Dette er temaet i Morgenstern's lille bog, som i 1. del behandler problemet ganske abstrakt — dog med små sideblikke til de særlige problemer, som erkendelsen af målefejl rejser for input-output-analyser. (Undersøgelsen er iøvrigt udført for den amerikanske flåde. Det vil vides, at meget store summer anvendes i USA's genoprustning til generel research, herunder input-output).

Bogens 2. del illustrerer målefejlene med konkrete undersøgelser over f. eks. udenrigshandelens, nationalregnskabets og landbrugets statistik. Det er blevet indvendt — og med rette — at en række af de i dette afsnit fremhævede målefejl slet ikke kan kaldes »målefejl«, idet f. eks. afvigelser mellem et lands angivelse af eksporten og importlandets opgivelser i mange af de af Morgenstern nævnte tilfælde kan henføres til forskelle i definitionen — og det er jo noget andet. Som illustration netop til »målefejl« bliver således væsentlige af-

snit af 2. del uden mening. Man kan også med Colin Clark (*Econometrica*, Jan. 1952, p. 106) nævne, at »Morgenstern contends that numbers in employment in the United States can only be known with a precision of about six percent. Does this mean that, in some year for which unemployment was estimated at ten percent of the labour force, there may in fact have been a situation of virtually full employment without our knowing it?«.

Hvorom alting er, så er synspunktet, som det kommer frem i bogens 1. del, værdifuldt og burde læses af alle økonomer, så sandt som ingen jo undgår at få disse målefejl tæt ind på livet. At argumentationen ofte vil forekomme yderst banal for danske økonomer skyldes vel bl. a. både Westergaards og Nybølles bestandige advarsler mod letsindig omgang med tal. Hvad der er blevet tabt ved, at moderne »matematisk statistik« så forholdsvis sent er kommet til Danmark, er måske i nogen grad vundet ved den almindeligt kritiske indstilling overfor tal, som disse lærere gav videre. Det ubehagelige er, at der til dato er meget små muligheder alene for at skønne over fejlenes størrelsesorden. Og på dette punkt giver Morgensterns bog ikke noget stort bidrag.

Det er vel næsten at forvente, at en bog om målefejl let får slagside og om ikke overvurderer fejlene, så dog måske vil være tilbøjelig til at kassere tal, alene fordi de er behæftet med fejl. Det fortjener — i fuld er-(og god-)kendelse af Morgenstern's argumenter — at nævnes, at i en konkret situation vil selv store fejl ikke udelukke, at økonomiske data nyttiggøres — om blot konklusionerne drages med den fornødne forsigtighed. Det er jo ingenlunde sikkert,

at »... it is better to say nothing than to give wrong information which — quite apart from its practical, political abuse — in turn misleads hosts of later investigators.« (p. 24). Naturligvis er det overflødig at angive Kina's befolkning (beg. 1948) til 463 493 418 (fodnote 2, p. 18), når fejlen på tallet sandsynligvis er »meget stor« (hvad dette så end måtte betyde). Men for det første er der vel næppe nogen, som tager alle decimaler alvorligt, og for det andet er det dog af interesse, at kunne sige »op mod en halv milliard«, — et synspunkt Morgenstern formentlig ville anerkende, men som han (for balancens skyld) burde have taget med.

P. Nørregaard Rasmussen.

Gerhard Tintner: Econometrics. John Wiley & Sons, New York and Chapman & Hall, London 1952. 370 sider. Pris: \$ 5,75.

Wilhelm Winkler: Grundfragen der Ökonometrie. Springer-Verlag, Wien 1951. 220 sider. Pris: \$ 4,50.

Økonometri er ikke et bestemt fag, ikke en gren af økonomien, men en metode i økonomisk forskning. Siden den noget mærkelige *Theory of Econometrics* af H. T. Davis fra 1941 har man ikke set arbejder, som pretenderer en indføring i al almindelighed i denne metode. Nu foreligger der altså pludselig to bøger herom — og rygterne går om kommende »lærebøger«. Begge arbejder er — som sådanne »alene« kan være — referater af arbejder, som bibliotekarer vil kunne rubricere under gruppen »økonometri«. Sådanne referater bliver nødvendigvis tilfældigt valgte og dertil desværre let kedelige. Begge disse bøger gennemgår et hav af litteratur, og det er under alle omstændigheder praktisk med sådanne sammentrængte referater, som kan spare læsere (og lærere) for meget arbejde. Men det er naturligvis svært at gøre det — rejsebeskrivelser vil normalt dog kun være substitut for rejsen selv. — Tintners bog bærer formentlig prisen som den mest fuldstændige rejsebeskrivelse — ikke mindst litteraturhenvisningerne er helt utroligt

omfattende. I disse to bøgeres ånd har anmelderen foretaget en optælling, som viste, at Tintner henviser til 388 forskellige arbejder — størsteparten af disse henvisninger findes tilmed på de første 80 sider. Winkler når kun op på en trediedel af dette.

1. del af Tintners bog er et forsøg på »a non-technical introduction to econometrics«. Det hele fylder 80 sider, og når der skal nås så meget på så kort tid, må det nødvendigvis blive et tempo som hos en amerikansk turist i Rom. Man må vist sige, at disse 80 sider ikke er andet end en kommenteret bibliografi over »økonometriske undersøgelser«. Men en sådan er også særdeles nyttig. Når hertil kommer, at den er ført helt up to date, kan man på det varmeste anbefale denne 1. del til alle, der måtte søge efter økonometrisk litteratur om et eller andet emne.

Såvel 2. del (»Multivariate Analysis«) som 3. del — om tidsrækkeanalyse — er »rent statistiske«. De ligger som sådan uden for nærværende anmelders kapacitet for anmeldelse. Men så vidt det er en amatør muligt at se, gives der en relativt let og for formålet udtømmende gennemgang, som i hvert fald er velegnet til at opfriske delvis glemte ting. Det er dog især forfatterens kæpheste, der rides i disse statistiske afsnit. Bogen får hermed en slagside, som gør den uegnet som en *almindelig* indføring i de relevante statistiske problemer.

Winklers bog ligner mere Davis' fra 1941 — om end den i højere grad lægger vægt på fremstillingen af »matematisk økonomi«, mens de statistiske problemer kun sporadisk udvikles. Den er dog at anbefale for denne, selv om den ikke kan siges at have nået at få noget med fra det sidste ti-år. Ikke alene finder man ingen omtale af arbejderne fra Cowles Commission — som dog formentlig nok kunne komme med til »Grundfragen« — men selv flere af de i 30'erne opdukkede problemer overses. Det er således utilfredsstillende, at »identifikationsproblemet« næsten ikke berøres. Bogen behandler især — for en stor del i form af referater, men dog noget mere